

Ставицький

Пам'ятка

Гуморальна теорія – Гален та Гіппократ

Речовини та гуморальна теорія:

Гарячі – кров та жовта жовч

Холодні – флегма та чорна жовч

Вологі – кров та флегма

Сухі – чорна та жовта жовч

Злаки(жито, овес, просо, ячмінь, гречка, пшениця), буряк, капуста, ріпа, морква, пастернак, огірки, цибуля, боби, горох, дині, кавуни, гарбузи, петрушка, груші, сливи, вишні, черешні, персики, абрикоси, агрус, виноград, смородина, малина, порічка, горіхи. Вівці, кози, корови, коні, свині, осетри, карасі, соми, щуки, судаки, лящи, окуні.

Буряковий квас – важлива частина козацької кулінарії, таких страв як шпондра та борщ. Вентробки – риб'ячі нутрощі підсмажені з цибулею та спеціями.

Саламаха – гречане борошно

Тетеря – гречане борошно та пшоно

Пишна барокова кулінарія

Кав'яр – спресовані коржі чорної ікри, які їли зі спеціями та зеленню.

Дичина

Морська риба

Впливи французької кулінарії: філе міньйон, фрикасе.

Квас фруктовий та овочевий – наш, московський – хлібний.

Горілка – чистий смак, а водки – лікери з різними смаками(цитрусові, кардамонові і т.д.).

Кава прийшла з Туреччини, а чай з Китаю через Росію. Кава більш популярна.

Питання:

1. Які із страв були широко розповсюджені серед широких верств козацтва?
2. В чому різниця українського та московського квасу та які страви готувалися з буряковим квасом?
3. Назвіть декілька відмінностей гастрономії часів козацтва від сучасної української.

Котова М.К.

4 курс

Група 6-0320-і

Сучасні реконструкції козацького костюму.

Термін:

- КОЗАЦЬКЕ ВБРАННЯ (Козацький Стрій) – одяг та зовнішній вигляд козаків. Доба козацтва залишила по собі особливий стиль вбрання, який захоплював, викликав наслідування у наступних поколінь українців.

Профільні майданчики реконструкторів:

- Блоги: Ukrainian Military History/Українська військова історія; Блог спільноти історії та реконструкції козацької доби (17c.in.ua)

- Товариства та організації: клуб військово-історичної реконструкції “Курінь печерської сотні Опанаса Передримирського” ; клуб "Надвірна мушкетерська рота гетьмана

Виговського” ; “Печерська сотня Київського реєстрового козацького полку” Товариство військово-історичної реконструкції ...

Фахівці з реконструкції козацького костюму:

- Славутич Євген Володимирович; Сергій Шаменков; Сокирко Олексій Григорович;
Елементи козацького одягу: Шапка(кучма,шлик,кабардинка,магерка); Сорочка (чумачка (найбільш поширена) і сорочка з вставками); Пояс; Штани (шаровари, штани угорського крою, штани турецького крою, штани гачі); Панчохи; Рукавички; Чоботи та Постоли; Каптан, Жупан; Свита; Кунтуш або Черкеска; Накидка(кирея, сіряк, кобеняк, опанча, бурка), Кожух.

Питання:

Звідки реконструктори беруть інформацію про те як виглядали елементи козацького костюму, для його відтворення?

Чи існував козацький однострій?

Чи існував каблук на козацьких чоботак, якщо так, то як саме він виглядав?

Чи відповідає дійсності існуючий у суспільній думці образ козацького вбрання, обґрунтуйте свою відповідь.

Пам'ятка з дисципліни «Життєвий світ українського козацтва»

Виконала: Новікова Анастасія 6.0320-і

Тема: Козацька старшина в живописі XVII-XVIII ст.

Ключові моменти:

- Багато авторів робіт невідомі і здебільшого іноземці
- В живописі цього часу виділяють такі особливості:
 1. Перебільшення
 2. Пози, що асоціювалися з різними легендарними або героїчними героями – символ влади та благородства
 3. Прагнення до героїко-пафосного трактування
- Відомо два види тогочасних портретів – ктирські (церковні) та світські (парадні, камеральні, парсуна)
- Ктиторами називали не тільки церковних старост, а й тих, хто опікувався тією чи іншою церквою, допомагав їй фінансово, дарував коштовності, ікони, церковні обладунки тощо. Це були переважно люди із заможної козацької верхівки, включаючи гетьманів.
- Прикладами ктирських робіт є невідомий іконописець «Розп'яття з донатором» із зображенням Леонтія Артемовича Полуботка, невідомий іконописець. «Покров Богородиці» із зображенням наказного гетьмана запорозьких козаків Івана Сулими або Семена Івановича Сулими, козацької старшини, царя та цариці, невідомий іконописець. «Покров Богородиці» із зображенням чернігівського полковника Павла Леонтійовича Полуботка.
- В залежності від свого утилітарного призначення козацький портрет мав парадну форму або носив камерний характер.
- Парадні портрети представляють ктирські та донаторські портрети козацької старшини, виконані в іконописній манері (портрети М. Миклашевського, Д.Єфремова, В. Дунін-Барковського), які мали висіти в церкві.
- Камерного характеру набули портрети Дараганова, Родзянки, Забіли, Сулими, Полуботка. На відміну від донаторських портретів, вони мали більш світський характер.

- В основі козацького портрета лежала потреба піднесення суспільного престижу, що поєднувалося з гуманістичним уявленням про гідність людини та її станомою приналежністю.
- Можна визначити досить важливу рису – сам характер образу людини – ідеального героя
- В цей час майстри прикривали портретованих так званими «психологічними масками», що мали на меті облагородити натуру.
- «Козацькі» портрети в основному писалися не професійними європейськими художниками, а майстрами іконних майстерень, які прагнули зосереджувати увагу на обличчі, приділяючи другорядним речам, тобто пейзажу чи батальній сцені, що мали відігравати роль тла, значно менше уваги. Натомість ці художники не нехтували зображенням окремих елементів інтер'єру: стола, крісла, вікна, розп'яття, книги та іншого.
- Дуже популярному в козацькому середовищі було відтворення східних тканин. Обов'язковим елементом портретів старшини являлося скульптурне розп'яття – круцифікс та книга в оправі з ювелірними прикрасами.
- У середині XVIII ст. з'являються репрезентативні родинно-меморіальні портрети українських полковників і полковничих, козацької старшини інших рангів. Портрети писано переважно з натури, вони живо і безпосередньо доносять до нас образи минулого. На відміну від ктиторських (присвятних, які зображували замовника або будівничого церкви) та епітафіальних (надгробних) портретів, котрі славили чесноти і заслуги портретованих і які виставляли в церквах для загальної пошани, світські портрети мали інтимніший характер, прикрашаючи покої господарів.
- Зазвичай портрети писалися з нагоди якоїсь події, приміром, в пам'ять за померлим, про що свідчив напис для нащадків. Виконувалися вони переважно після смерті, іноді лише за словесним описом. Портрет визначав отриману посаду. Парні сімейні портрети писали до річниці весілля. Всі вони були здебільшого меморіальними, а тому не допускали нічого зайвого, тимчасового, випадкового. Пози одноманітно скуті, обличчя застигли, одяг урочистий.
- Серед знатних українських родів виділяються сімейні галереї Галаганів, Дараганів, Родзянок, Сулимів.

Питання:

1. Назвіть основну причину появи портретів козацької старшини
2. Традиція мистецтва якої країни можна простежити в живописі?
3. Який образ склався в мистецтві цього часу?

Сулейманова Ленера Ревинурівна

Група 6.0320-і

Пам'ятка до презентації

на тему: «Козацтво і Гетьманщина в живописних творах Т.Г. Шевченка»

Тарас Григорович Шевченко – український письменник, громадський діяч та художник. У даній доповіді моя увага була зосереджена на живописних творах у тематиці Козацтва та Гетьманщини.

Із загальних відомостей про живопис Шевченка:

1. **835** творів збереглися, **278** – втрачені.
2. Працював у техніках олійного письма на полотні та офорту на папері, аквареллю, сепією, тушшю, свинцевим олівцем.

3. Територіально твори пов'язані із Україною, Казахстаном та Росією.

Більшість живописних творів зберігаються у **Національному музеї Тараса Шевченка**. Т.Шевченко у серії офортів «**Живописна Україна**» (1844) вперше в українській станковій графіці поставив за мету показати картини сучасного життя народу у зв'язку з його історичним минулим.

Серія задумувалась як **періодичне видання** (по 12 естампів щороку) і мала розвивати 3 жанрово-тематичні лінії:

- українські краєвиди;
- побут;
- історичні події.

У своєму офорті «**Дари в Чигирині 1649 року**» (1844 р.) Шевченко зображує переламний момент української історії, своєрідне роздоріжжя, коли до Хмельницького прибувають троє послів. Від Туреччини – чауш Осман-Ага, від царя московського – князь Бутурлін (також зображений на малюнку «Смерть Хмельницького» 1836—1837 рр.), а від Речі Посполитої – князь Любомирський.

Тут ми бачимо момент фатального вибору, що змінить долю України. В основу сюжету автор поклав історичний факт – переговори про возз'єднання України з Росією. Посли приїздили до Богдана Хмельницького в різний час, але художник показує їх разом: вони чекають на прийом у гетьмана.

Другий офорт «Судня рада»:

Під зображенням зліва дата і підпис автора: *1844. Т. Шевченко*. Посередині назва: *Судня рада*. Зліва від неї пояснювальний текст Шевченка до офорта:

Отаман збирає на село громаду коли що трапиться незвичайне на раду і суд, коло оранди або на майдані, громада, порадивши і посудивши добре і давши мир ворогам чи то кару, розходиться, п'ючи по чарці позвової.

Офорт «Казка»:

В основу офорта покладено поширений у народній творчості сюжет про розмову солдата зі смертю. Діалог між солдатом і смертю відбувається на околиці села на тлі українського краєвиду.

Приклади тестових завдань:

1. Назвіть художні твори Т.Г. Шевченка в яких відчувається мотив занедбаної Гетьманщини?
2. Яка подія зображена на даному офорті? Наскільки достовірно зобразив її Тарас Шевченко? Наскільки картина відповідає історичній дійсності?
3. На яких картинах Тараса Шевченка зображені представники московського уряду? Хто ці люди? Яка їх роль?

Носаль Аріна

Група 6.0320-і

Козацький світ на полотнах С. І. Васильківського

С. І. Васильківський (1854-1917)

Основні моменти доповіді:

- Творчий шлях С. Васильківського (Харківський художній осередок; Петербурзька академія мистецтв; Барбізонська школа живопису; Французький імпресіонізм);
- Визначення стильових та технічних прийомів художника (плернерний живопис, техніка «відкритого вікна», ефекти освітлення, колоризоване небо тощо);

- Аналіз робіт Васильківського на козацьку тематику (виокремлення загального та особливого в його принципах побудови картин):
 - Кам'яна балка (1881)
 - Коропів хутір: підніжжя Козачої гори (1882)
 - Козача гора (1890-ті)
 - Козачий пікет (1888)
 - Запорожець на варті (1890-ті)
 - Чумацький Ромоданівський шлях (1890-ті)
 - Сторожа запорозьких вольностей (1890-ті)
 - Козача левада (1893)
 - Етюд «Вибір полковником Мартина Пушкаря» (1903)
 - Ілюстрації до альбому «З української старовини» (1900)
- Висновок щодо передового сюжету та мети полотен Васильківського: уславлення героїчної минувшини української історії.

Питання:

1. Як Васильківський був особисто пов'язаний з козаччиною?
2. На яку козацьку легенду спирався Васильківський при створенні картини «Козача гора»? Які моральні якості козацького світу розкриває давнє сказання?
3. Схарактеризуйте заняття та місію козаків згідно картинам Васильківського.

Дулов

Слайд... Він народився 5 серпня (або 24 липня за Юліанським календарем) 1844 у Чугуєві. Це відомий художник, живописець, Академік Імператорської академії мистецтв, професор. Автор понад 70-ти картин, найвідомішими з яких є Іван грозний і його син», «Бурлаки на Волзі», «Портрет Т.Г. Шевченка». Вихідець з України

Батько художника був військовим. Відслуживши 27 років, він вийшов у відставку і одружився з Тетяною Бочаровою, теж із родини військових поселенців, і зайнявся розведенням племінних коней. Родина була досить заможною. Бабуся художника тримала постійний двір.

У 1863 р. Рєпін вирушає до Санкт-Петербургу, де перший час підробляв маляром-різноробочим. Паралельно вступає до художньої школи Товариства допомоги художникам, де познайомився з відомим українським істориком, козакознавцем Дмитром Івановичем Яворницьким, який тоді через переслідування за українофільство був змушений переїхати до Санкт-Петербургу. Конкретної дати їх знайомства достеменно невідомо, але в різних джерелах вказується 1885-1887 рік. Згодом вони стали близькими друзями і в створенні картини «Запорожці» ця дружба зіграла значну роль. Згодом Рєпін вступає до петербурзької Академії мистецтв, яку закінчує, отримавши золоту медаль.

Помер 30 вересня 1930 р. у своєму маєтку «Пенати» в селищі [Куоккала](#) на території сучасної Фінляндії

3 Якщо казати про початок створення картини, то деякі дослідники стверджують, що перший олійний ескіз було створено у 1879 році, інші його відносять до 1880 та 1883 року. Мистецтвознавець Юрій Белічко стверджує, що в 1883 році робота над картиною була призупинена на цілих 4 роки, до моменту знайомства з Яворницьким в 1886 році. Яворницький виступив головним консультантом для Рєпіна і допомагав йому в написанні своїми знаннями на тему козацтва, вони підіймали документацію тих часів, багато елементів змальовували з козацьких реліквій з колекції Яворницького. Також відомо, що Рєпін для створення краєвидів козацької січі приїздив на колишні козацькі землі, але не на Запорозькі Січі, а на Кубань у 1888 році. Дмитро Яворницький в ті часи переживав розлуку

з Батьківщиною і під цим впливом допомагав Репіну створювати його картину. Ілля Єфимович був надзвичайно зворушений такою щирою допомогою з боку свого друга і подарував йому свій олійний ескіз «Запорожців». Прототипами для персонажів картини виступили справжні люди, намалювати людину наугад задача досить нелегка, навіть для досвідченого художника.

- 4 За легендою, коли кошовим отаманом Чортотлицької Січі був Іван Сірко, він організовував успішні походи на Кримське Ханство. Через це Кримський хан скаржився на козаків Махмуду IV. Султан написав козакам лист-ультиматум скласти зброю і здатися. Цей лист звучав так:
 - *Я, султан і владика Блискучої Порти, син Мухаммеда, брат Сонця і Місяця, внук і намісник Бога на землі, володар царств Македонського, Вавілонського, Єрусалимського, Великого і Малого Єгипту, цар над царями, володар над володарями, винятковий лицар, ніким непереможний воїн, невідступний хранитель гробу Ісуса Христа, попечитель самого Бога, надія і втіха мусульман, великий захисник християн, повелюю вам, запорозькі козаки, здатися мені добровільно і без жодного опору, і мене вашими нападами не змушувати перейматись.*
 - Козаки, коли прочитали цього листа зібралися і стали писати свою сатиричну відповідь:
 - *Ти — шайтан турецький, проклятого біса брат і товариш і самого люципера секретар. Який ти в біса лицар? Чорт викидає, а твоє військо пожирає. Не будеш ти годен синів християнських під собою мати, твого війська ми не боїмося, землю і водою будем битися з тобою. Вавілонський ти кухар, македонський колесник, єрусалимський броварник, александрійський козолуп. Великого і Малого Єгипту свинар, вірменська свиня, татарський сагайдак, кам'янецький кат, подолянський злодіюка, самого гаспида внук і всього світу і підсвіту блазень, а нашого Бога дурень, свиняча морда, кобиляча срака, різницька собака, нехрещений лоб, хай би взяв тебе чорт! Отак тобі козаки відказали, плюгавче! Невгоден єси матері вірних християн! Числа не знаєм, бо календаря не маєм, місяць на небі, год у книзі, а день такий у нас, як у вас, поцілуй за те ось куди нас!..*
 -
 - В центрі сидів писар, а навколо нього Отаман і всі інші і кожен висував свої ідеї, що туди додати.
 - Яворницький в своєму листі до Якова Новицького назвав цей твір «Відповідь кошового Сірка Махмуду IV». Оригінал листа до того часу не зберігся, а вищеописаний зі спогадів самого Яворницького, це одна з його варіацій, якою поділився священник із села Вищетарасівка, нині межа запорізької і дніпровської областей, узбережжя колишнього каховського водосховища.
 - 5 Як вже було зазначено вище – всі герої, зображені на картині були намальовані з справжніх людей, з якими Репін був особисто знайомим. Хто ж ці люди?
 - 6 В самому центрі картини ми бачимо писара, який з веселим обличчям пише лист. Прототипом цього персонажа став Дмитро Яворницький. Він не дуже гарно позував, тому Репін вирішив показати йому замальовки свого персонажа. Поки Яворницький з розглядав ці ескізи, художник змальовував героя
- Запитання:
- 1 в якому жанрі була створена картина?
 - 2 чому Репін вирішив створити ще одну, скромнішу картину
 - 3 кому було адресовано лист, якого писали герої картини (ім`я)

Білоцерковець

Коротко про Фотія Красицького.

Фотій Степанович Красицький народився в с. Зелена Діброва Звенигородського повіту Київської губернії, що тепер належить до Городищенського району Черкаської області, в родині, пов'язаній з великим поетом і художником Т. Г. Шевченком. Його батько, Степан Антонович, був сином рідної сестри Тараса Григоровича - Катерини.

Фотій Красицький відзначився в ранньому віці своєю схильністю до малювання. Він здобув початкову освіту в сільській школі і вже в дитинстві виявив талант до мистецтва. Його вчитель порадив батькам віддати талановитого Фотія в науку.

У 15 років Красицький прийшов до Миколи Мурашка, засновника Київської рисувальної школи. Там він навчався протягом чотирьох років і познайомився з видатними українськими постатями того часу, такими як Микола Лисенко, Михайло Старицький, Леся Українка. За ухвалою київської громади Фотій отримував щомісячну грошову допомогу, якої вистачало на житло і харчі.

Після закінчення Київської рисувальної школи Фотій Красицький навчався ще два роки в Одеському художньому училищі під керівництвом Кириака Костанді. Пізніше, він вступив до "Вишнього художественного училища при Імператорской Академії художеств", де навчався у видатного художника Іллі Рєпіна. Під час навчання в цій установі він розробив картину "Гість із Запоріжжя", яка стала однією з його найвизначніших робіт, включаючи картину «Гість із Запоріжжя»

Після закінчення навчання Фотій Красицький повернувся до Києва і влаштувався викладачем малювання, працюючи в різних навчальних закладах. Він створив літографічний портрет Тараса Шевченка, який намагався розповсюдити серед населення, щоб кожна сім'я могла мати портрет Кобзаря. Відтепер він зіштовхнувся з опозицією влади, і Красицького стали переслідувати як царська, так і радянська влада.

Попри фінансові труднощі та переслідування, Фотій продовжував працювати художником і вчителем малювання. Він мав виставки своїх робіт, а також викладав у різних художніх установах.

Однак, у радянські часи, його родину не обійшли сталінські репресії, і деякі члени сім'ї були арештовані і вислані.

Фотій Красицький помер у червні 1944 року. Його прах був перенесений на Байкове кладовище у Києві в 1963 році.

Про картину «Гість із Запоріжжя»

Гість із Запоріжжя — картина в історичному жанрі, дипломна робота, як перший варіант цієї картини.

Ідею твору Красицький написав у своїй автобіографії: *«я намалював як молодий ватажок запорожець приїздить на пасіку до старого січовика на нараду: як йому боронитися від своїх ворогів. Стара бабуся, про це довідавшись, приводить онучку і онука подивитися на запорожця»*. Опис. Молодий ватажок зображений у розкішному вбранні: гранатовому контуші, шароварах, при поясі у нього шабля та люлька — неодмінні супутники козака, в руках бандура. Образ козака-бандуриста є знаковою для нашого, українського, народного мистецтва. Старий січовик (дідусь) зображений в звичайному селянському полотняному одязі але на його героїчне минуле вказує його зачіска — довга чуприна намотана на вухо, такі зачіски були вже рідкістю на кінець 19 століття. Бабуся вбрана в старовинний головний убір — намітку із тонкого полотна яке просвічується. Її онука в святковому одязі в кісниках (стрічки) і коралях (намисто), хлопчик мене в руках смушеву шапку, такі шапки виготовляли з сірої, білої або чорної овчини. Вся увага приходить на нього.

Перед запорожцем розкладене частування, де виділяється керамічний посуд характерного для традиційного українського побуту та вироби із скла. Сцена відбувається в саду, на пасіці, ці деталі зображені художником з натури, бо в такому саду студент Красицький проводив свої канікули. Живопис легкий, світлий, я би назвав його ранковим, нагадує мені приїзд до бабусі у гості.